

ההרושים והלירות של הגרטרוד הראוס

▲ לכאורה אין לך דבר יבש ומשעמם מחשבוניות ישנות. אבל למעשה דווקא מדינים-וחשבוניות ישנים של מופעי מחול אפשר ללמוד יותר על חייהם של האומנים בשנים ההן, משאר מאמריהם המלומדים של היסטוריונים ורגשותיהם של כותבי זכרונות.

כי המספרים יבשים כביכול, מלאי פרטים דובבים. מה היה מחירו של כרטיס כניסה למופע? האם הופיעו הרקדניות לפני אולמות ריקים, מלאים או מאוכלסים רק למחצה? כמה כרטיסים נמכרו מן היקרים וכמה מן הזולים? האם שילמו לאומנים המבצעים וכמה? כל אלה ממלאים את התמונה בפרטים מאוד ריאליסטיים.

בתיקי ארכיון המחול הישראלי שבספריה למחול שבבית-אריאלה מצויים ספרי החשבוניות, שניהלה מזכירתה של גרטרוד קראוס, רבקה, בשנות ה-40.

ההוצאה הגדולה ביותר - ממש כמו בימינו - היא שכר האולם. מיסי העיריה היוו גם הם סכום נכבד, וכמובן תשלום לשלטונות על חשבון "רשיון" מטעמם. עיתונות, מודעות וכל הכרוך במה שאנו מכנים כיום שיווק ויחסי-ציבור תופסים כבר אז מקום נכבד בתקציב.

ושמונה - כנראה הצעירות המתלמדות - רק 20 גרוש האחת. מצב שאינו שונה מעכשיו, כי 150 עד 300 ש"ח מקובל כשכר הרקדן לערב אחד. כמובן שהאדמיניסטרטורית רבקה זכתה ב-80 גרוש, ואילו ה"עוזרת", אני מניח שהכוונה לאסיסטנטית של גטרוד או מלבישה, רק מחצית מסכום זה.

החשבון מתייחס למופע הלהקה עם התזמורת הארץ-ישראלית. לכן אין בו שכר-אולם והוצאות על פירסום ומודעות, הדפסת כרטיסים וכו', שכן אלה כוסו, אני מניח, על ידי הנהלת התזמורת. ואין אני יודעים, כמה שילמה התזמורת ללהקה.

וממש כמו בימינו, הילדה קסטן, ששימשה כאסיסטנטית לגרטרוך, קיבלה רק 75 גרוש, ואילו המזכירה-האדמיניסטרטורית פי שלושה ממנה... רק הקופאי נאלץ להסתפק ב-20 גרוש עלובים.

בולטים בהעדרם סעיפים, שכיום מהווים
נתח רציני ביותר בתחשיב: תאורה

אבל יש לציין, שהשיקו את הרקדניות ב"מץ",
שעלה 35 גרושים (לשם השוואה: כוס גוון
או מנת גלידה - בתוספת כוס סודה
חנם - עלתה חצי גרוש). ואילו
השכרת מסך (אחורי, אני מניח, כי
באולם "אוהל-שם",
שם ניגנה התזמורת כרגיל, היה מסך
קידמי קבוע) עלתה לא מעט, מחצית
הלירה.

מכלל ההוצאות בסך 13.30 לירות קיבלה
היוצרת 4.30 ל"י. לא הרבה, אבל בכל
זאת משהו.

שכמעט ואין הכפלת
אותם סכומים במקדם של 7.50
מגלה לנו דבר על חיי הכלכלה של אומני
המחול של אז.

דרך טובה ומוחשית יותר להשוואה כזו היא לקחת בחשבון סכומים, כגון מה היתה משכורת חודשית ממוצעת אז, כמה עלתה ארוחת צהריים, וכדומה, בהשוואה לימינו.

בחרנו כדוגמה שני דו"חות על מופעים של
להקת גרטרוד קראוס, האחד שהתקיים בתל-
אביב, כנראה באולם "מוגרבי" (ששימש אז את
האופרה העממית ואת תיאטרון "הבימה" לפני
שעבר למשכנו הנוכחי) באוקטובר שנת 1940,
והשני משנת 1942.

במופע משנת 1940 הוצעו למכירה 441 כרטיסים. מהם נמכרו 344 ונותרו בקופה 97. רק 2 מהכרטיסים היקרים ביותר (99 מיל האחד, זאת אומרת כמעט 10 גרושים - אותם מטבעות עם החור במרכזם) נמכרו.

ישנו כלל בלתי כתוב התקף בכל העולם, שכרטיס לתיאטרון או מופע של מחול מחירו זהה ברוב המקרים למחירה של ארוחת צהריים - הכרטיסים הזולים ממש כמו ארוחה פשוטה, והיקרים כמו שמשלמים במסעדה יוקרתית.

ובאמת, באותן שנים, ארוחה פשוטה במה שנקרא אז "מסעדת הפועלים" של ההסתדרות הכוללת מנה ראשונה, מרק, מנה בשרית וקינוח נמכרה ב-5 גרושים. וזהו בדיוק מחירו של הכרטיס הזול ביותר למופע של קראוס, 49 מיל. ובאמת, מרבית הכרטיסים שנמכרו היו מהסוג הזול, ואלה היו אחוז ניכר מן ההכנסה הכוללת, של כמעט 19 לירות לעומת הוצאות של כ-12 לירות. נשארו איפוא בלגרטרוד 6 לירות - וזה היה שווה כשכרו החדשי של פועל פשוט.

ומנגנון התאורה
הבימתי, שכלל רק
דמפפות, משמע שורות
שורות של נורות
פשוטות, בשלושה
מעגלים צבעוניים עם
דאוסטטים, היה שייך
לאולם וכלול בשכרו.

קונצרט זה היה, ככל הנראה, רסיטל של גרטרוד קראוס, שנהגה להופיע לבדה במחולות הסולו שלה. ואילו המופע משנת 1942, אף הוא בתל-אביב, היה כנראה של להקתה, כי בדיווח מופיע שכן של הרקדניות. להלכה היתה גדולה למדי: 20 רקדניות. 12 מהן קיבלו כמעט חצי לירה כל אחת.

זכרון-דברים בין התזמורת הארץ-ישראלית
ולהקת גרטרוד קראוס ביחס לתשלומים עבור
מופעי הלהקה עם התזמורת.

התזמורת הארץ-ישראלית
THE PALESTINE ORCHESTRA

תנ"א"ב, רחוב טרומפלדור 16 • תל-אביב
TEL-AVIV, 16, TRUMPFELDOR ST. • TEL. 4481-4482, 730

לכבוד
הגברת גרטרוד קראוס
ב א י

תנ"א"ב, ת.ד. 4047
TEL. 4481-4482, 730
4.8.41

הנהלת התזמורת

ב.נ.ג.

התזמורת, בהתאם לשירות שהתנהלו בין כב' לבין הנהלת
נשף למחול בהשתתפות כב' ולחיקת הרקדניות שלה. את
הנשף יש בדעתנו לתת בתל-אביב ובירושלים. אם נבוא
לידי הסכם סופי בדבר התכנית, הרי מוכנים נהיה
לשלם לגברת קראוס שכר הכנת הנשף ושכר השתתפותה
כו - לנשף ראשון חמס (5) לא"י, לכל נשף נוסף
שלוש (3) לא"י. שכר השתתפות הלהקה (עד 10 משתת-
פים) הוא 400 מא"י לנשף לכל אחת. כהוצאות התל-
בושת אנו משתתפים ב-50%, אבל כתנאי מפורש שסכום
השתתפותנו לא יעלה על תשע (9) לא"י. התלבושת תשאר
רכוש פרטי של כב', אבל תמיד בשעת הצורך היא תעמוד
לרשות התזמורת.

בכבוד רב

הנהלת התזמורת הארץ-ישראלית

ש. לברטוב